

УДК: 351.82+338.46

DOI: 10.31673/2786-7412.2023.019007

Олександр ІГНАТЕНКО,

доктор наук з державного управління, доцент,
професор кафедри публічного управління та адміністрування
Державного університету інформаційно-комунікаційних технологій, м. Київ
ORCID ID: 0000-0001-9088-5794
e-mail: apignat@ukr.net

Oleksandr IGNATENKO,

Doctor of Sciences in Public administration, Associate Professor,
Professor of the Department of management and administration
State University of Information and Communication Technologies, Kyiv
ORCID ID: 0000-0001-9088-5794
e-mail: apignat@ukr.net

ВИЗНАЧЕННЯ ВИКОНАВЦІВ ВІДНОВЛЕННЯ ТА ВИДАЛЕННЯ ПОБУТОВИХ ВІДХОДІВ

DETERMINATION OF EXECUTORS FOR RECOVERY AND DISPOSAL OF HOUSEHOLD WASTE

Представлена стаття виконана у зв'язку з прийняттям Закону України «Про управління відходами» і направлена на актуальну тематику щодо формування механізму визначення суб'єктів господарювання із здійснення діяльності із відновлення та видалення побутових відходів в структурі послуг з управління побутовими відходами в територіальних громадах. Метою наукового пошуку було встановлення процедури визначення суб'єктів господарювання, що здійснюють діяльність із відновлення та видалення побутових відходів. У статті враховано черговість здійснення операцій відновлення та видалення побутових відходів при визначенні виконавців цих послуг. Так, черговість операцій відновлення може встановлюється на кожен вид побутових відходів, що першочергово направляється для здійснення попередніх операцій з побутовими відходами до відновлення, включаючи попереднє оброблення, що відповідає позиції відновлення R12 (позиції визначені Додатком 2 до нового закону), у тому числі демонтаж, сортування, дроблення, ущільнення, гранулювання, сушіння, подрібнення, кондиціонування, перепакування, відокремлення, змішування або змішування перед подачею на будь-які операції, визначені у позиціях відновлення R1-R11. У разі необхідності ці операції можуть включати позицію відновлення R13 щодо зберігання відходів перед здійсненням операцій, визначених у позиціях відновлення R1-R12 (крім операції збирання). Черговість операцій видалення може встановлюватися на побутові відходи наступним чином: першочергово повинні направлятися на здійснення операцій, що відповідають позиції D13 (позиції визначені Додатком 1 до нового закону), з подальшим направленням на здійснення операцій, що відповідають позиції D5, а також на здійснення операцій, що відповідають позиції D1 при наявності плану приведення місця розміщення відходів у відповідність з вимогами законодавства. У статті визначено основні вимоги

щодо функціонування інформаційної системи управління відходами, створення та адміністрування якої буде здійснювати Міндовкілля України.

Описана необхідність створення Інформаційної системи управління відходами складатиметься з підсистем звітності, надання адміністративних послуг і реєстрів. Так, підсистема звітності забезпечуватиме отримання, аналіз та узагальнення інформації про обсяг, код та найменування, джерела утворення відходів, зміну власника відходів, онлайн-інформування про збирання, перевезення та оброблення відходів. Підсистема надання адміністративних послуг забезпечуватиме отримання суб'єктами господарювання адміністративних послуг з видачі дозволу на здійснення операцій з оброблення відходів, ліцензії на здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами тощо. Підсистема реєстрів складатиметься з: Реєстру дозволів на здійснення операцій оброблення з відходів; Реєстру ліцензій на здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами; Реєстру письмових згод (повідомлень) на транскордонне перевезення небезпечних відходів та висновків на транскордонне перевезення відходів; Реєстру виробників продукції, щодо якої встановлено розширену відповідальність виробника; Реєстру організацій розширеної відповідальності виробника; Реєстру суб'єктів господарювання у сфері оброблення відходів; інших реєстрів, визначених законодавством.

Ключові слова: побутові відходи; управління побутовими відходами; послуга управління побутовими відходами; виконавець послуг, відновлення відходів; видалення відходів.

The presented article was prepared in connection with the adoption of the Law of Ukraine «On Waste Management» and is directed to the topical topic of the formation of a mechanism for determining business entities for the implementation of activities for the recovery and disposal of household waste in the structure of household waste management services in territorial communities. The purpose of the scientific search was to establish a procedure for identifying business entities that carry out activities related to the recovery and disposal of household waste. The article takes into account the sequence of operations of recovery and disposal of household waste when determining the performers of these services. Yes, the sequence of recovery operations can be established for each type of household waste, which is primarily sent to carry out preliminary operations with household waste before recovery, including preliminary treatment corresponding to the recovery position R12 (positions are defined in Appendix 2 to the new law), including dismantling, sorting, crushing, compacting, granulating, drying, grinding, conditioning, repacking, separating, mixing or mixing before being fed to any of the operations specified in recovery items R1-R11. If necessary, these operations may include recovery item R13 regarding the storage of waste prior to carrying out the operations specified in recovery items R1-R12 (except the collection operation). The sequence of disposal operations can be set for household waste as follows: priority should be directed to the implementation of operations corresponding to position D13 (the positions are defined in Appendix 1 to the new law), with further referral to the implementation of operations corresponding to position D5, as well as to the implementation of operations, corresponding to position D1 in the presence of a plan to bring the waste disposal site into compliance with the requirements of the law. The article defines the main requirements for the functioning of the waste management information system, the creation and administration of which will be carried out by the Ministry of

Environment of Ukraine.

The described need to create a waste management information system will be stolen from the subsystems of reporting, provision of administrative services and registers. Thus, the reporting subsystem will ensure the receipt, analysis and summarization of information on the volume, code and name, sources of waste generation, change of the owner of waste, online information on collection, transportation and waste treatment. The administrative services subsystem will ensure that business entities receive administrative services for issuing permits for waste treatment operations, licenses for hazardous waste management business activities, etc. The subsystem of registers will be stolen from: the Register of permits for the implementation of waste processing operations; Register of licenses for hazardous waste management business activities; Register of written consents (notifications) for cross-border transportation of hazardous waste and conclusions on cross-border transportation of waste; Register of producers of products for which extended responsibility of the producer has been established; Register of extended producer responsibility organizations; Register of business entities in the field of waste processing; other registers defined by legislation.

Key words: *household waste; household waste management; household waste management service; service provider, recovery of waste; disposal of waste.*

Постановка проблеми. Верховною Радою України 20.06.2022 задля реформування сфери управління відходами прийнято Закон України «Про управління відходами», який набере чинності 09.07.2023 [1] (далі – новий Закон). Новий Закон запроваджує європейську термінологію; уточнює питання власності відходів; удосконалює інституціональні повноваження; впроваджує міжнародний досвід до управління побутовими відходами; запроваджує стратегічне планування в цій сфері на різних рівнях публічного управління; встановлює розширену відповідальність виробника; удосконалює управління небезпечними відходами; врегульовує питання діяльності ліцензійної та дозвільних систем; встановлює інформаційне забезпечення у сфері управління відходами; підвищує контроль та відповідальність суб'єктів у цій сфері.

У зв'язку з цим постала необхідність розроблення та затвердження Кабінетом Міністрів України Порядку, який має встановити процедуру визначення суб'єктів господарювання, які здійснюють відновлення та видалення побутових відходів. Зазначений Порядок має бути узгоджений із Законом України «Про житлово-комунальні послуги» [2], Правилами надання послуг поводження з відходами, що затверджені постановою Кабінету Міністрів України № 1070 від 10.12.2008 [3], і які також мають бути приведені у відповідність до нового закону.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питанням удосконалення надання послуг управління побутовими відходами присвячували увагу у своїх роботах щодо національних аспектів публічного регулювання дослідники В. Міщенко, Г. Виговська, Ю. Маковецька, Т. Омеляненко [4, 5]; О. Ігнатенко та Л. Ткачук у попередніх студіях досліджували удосконалення надання послуг у цій сфері [6]. Серед закордонних дослідників стосовно питань, що розглядаються, слід відзначити роботи L. Traven, I. Kegalj, I. Šebelja [8] та дослідження Thanos Ioannou et al [7].

Серед невирішених проблем слід відзначити необхідність встановлення процедури визначення виконавців послуг у сфері управління побутовими

відходами до вимог нового закону, в частині здійснення діяльності із відновлення та видалення побутових відходів.

Тому, **мета дослідження** полягає у виробленні механізму визначення суб'єктів господарювання незалежно від форми їх власності із здійснення діяльності з відновлення та видалення побутових відходів у структурі послуг із управління побутовими відходами в територіальних громадах.

Виклад основного матеріалу. Учасниками процедури визначення виконавців здійснення діяльності із відновлення та видалення побутових відходів повинні бути суб'єкти господарювання, установчими документами яких передбачено провадження діяльності у сфері управління побутовими відходами, які мають: об'єкти відповідної потужності відновлення та/або видалення побутових відходів на праві володіння, користування та розпорядження; об'єкти відновлення та/або видалення побутових відходів, що будуть збудовані, модернізовані, технічно та/або технологічно переоснащені, та/або придбані інвестором відповідно до законів України «Про інвестиційну діяльність» [9], «Про державно-приватне партнерство» [10], «Про концесію» [11] та «Про співробітництво територіальних громад» [12]. У такому випадку дата початку здійснення операцій відновлення та/або видалення має призначатися датою введення в експлуатацію такого об'єкту відповідно до Порядку прийняття в експлуатацію закінчених будівництвом об'єктів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 13 квітня 2011 року № 461 [13], та включення його до регіонального та місцевих планів управління відходами. Кількість учасників процедури не має обмежуватися.

Учасниками процедури не повинні бути суб'єкти господарювання, які почали перебувати у стані ліквідації, їх визнано банкрутом або порушено провадження у справі про їх банкрутство.

Підготовка та проведення процедури визначення суб'єктів господарювання, які здійснюють відновлення та/або видалення побутових відходів має забезпечуватися виконавчим органом сільської, селищної, міської ради (військовою адміністрацією населеного пункту (населених пунктів) – у разі її утворення відповідно законодавства), або місцевою держадміністрацією у разі делегування їй повноважень відповідними радами у порядку, встановленому законодавством.

Суб'єкти господарювання, які здійснюють відновлення та/або видалення побутових відходів, повинні визначатися органами місцевого самоврядування відповідно до регіонального та місцевих планів управління відходами.

Суб'єкти господарювання, які здійснюють відновлення та/або видалення побутових відходів, мають також визначаються безстроково до наступного рішення органів місцевого самоврядування у разі змін в регіональному та місцевому плані управління відходами.

Підставами для проведення процедури можуть бути:

- перше проведення процедури на певній території територіальної громади, у тому числі за територіальним принципом та/або за видами побутових відходів;
- введення в експлуатацію та включення до регіонального та місцевих планів управління відходами нового об'єкту з відновлення та/або видалення побутових відходів;
- закінчення терміну дії існуючого договору з відновлення та/або видалення

побутових відходів (не пізніше ніж за два місяця до його закінчення) на здійснення відновлення та/або видалення побутових відходів;

- діючий виконавець послуг з відновлення та/або видалення побутових відходів почав перебувати у стані ліквідації, його визнано банкрутом або порушено провадження у справі про його банкрутство;
- розірвання договору або припинення дії діючого договору з відновлення та/або видалення побутових відходів відповідно до норм діючого законодавства.

Визначені суб'єкти господарювання для здійснення відновлення та/або видалення побутових відходів мають отримати в установленому законодавством порядку дозвіл на оброблення відходів та/або у випадках визначених законодавством ліцензію на поводження з небезпечними відходами.

Визначення суб'єктів господарювання, які здійснюють відновлення побутових відходів, може здійснюватися за розподілом обсягів зібраних та перевезених побутових відходів на об'єкти відновлення в залежності від черговості операцій відновлення, що викладені в позиціях R1-R13 Додатку 2 до нового закону (далі – позиції відновлення).

Черговість операцій відновлення може встановлюється на кожен вид побутових відходів, що першочергово направляється для здійснення попередніх операцій з побутовими відходами до відновлення, включаючи попереднє оброблення, що відповідає позиції відновлення R12, у тому числі демонтаж, сортування, дроблення, ущільнення, гранулювання, сушіння, подрібнення, кондиціонування, перепакування, відокремлення, змішування або змішування перед подачею на будь-які операції, визначені у позиціях відновлення R1-R11. У разі необхідності ці операції можуть включати позицію відновлення R13 щодо зберігання відходів перед здійсненням операцій, визначених у позиціях відновлення R1-R12 (крім операції збирання).

Побутові відходи, в залежності від їх виду, в подальшому мають направлятися на рециклінг/відновлення органічних речовин, що не використовуються як розчинники, у тому числі компостування та інші процеси біологічної трансформації, а також підготовку до повторного використання, газифікація та піроліз, коли компоненти використовуються як хімікати, та відновлення органічних матеріалів у вигляді засипки, що відповідає позиції відновлення R3, рециклінг/відновлення металів та їх сполук (включаючи підготовку до повторного використання), що відповідає позиції відновлення R4 та рециклінг/відновлення інших неорганічних матеріалів (включаючи підготовку до повторного використання, рециклінг неорганічних будівельних матеріалів, відновлення неорганічних матеріалів у вигляді зворотного заповнення та очищення ґрунту, що приводить до відновлення ґрунту), що відповідає позиції відновлення R5.

Наступною позицією відновлення має бути використання відходів переважно як палива чи в інший спосіб для виробництва енергії, що відповідає позиції відновлення R1.

Після застосування всіх вищенаведених позицій відновлення застосовується позиція відновлення R11.

У разі наявності декількох об'єктів відновлення для певних видів побутових відходів за відповідною позицією відновлення, суб'єкти господарювання, які здійснюють відновлення побутових відходів, мають визначатися з урахуванням обсягу направлення цих видів побутових відходів на такі об'єкти пропорційно до

потужності, встановленої проектно-кошторисною документацією та дозволом на здійснення операцій з оброблення відходів, отриманого у встановленому законодавством порядку, та/або у випадках визначених законодавством ліцензії на поводження з небезпечними відходами.

При відсутності певного об'єкту відновлення за відповідною черговістю позицій відновлення суб'єкт господарювання, який здійснює відновлення побутових відходів, повинен визначатися за наступною позицією відновлення за черговістю.

У разі запровадження розширеної відповідальності виробника щодо певного виду продукції та відходів, що утворюються внаслідок її споживання, та укладення відповідних договорів між органами місцевого самоврядування і організаціями розширеної відповідальності виробника суб'єкт господарювання, який здійснює відновлення окремих видів побутових відходів, може визначатися за певною позицією відновлення згідно з вимогами та порядком, встановленим відповідним законом про розширену відповідальність виробника.

У разі відсутності об'єктів відновлення відповідно до регіонального та місцевих планів управління відходами суб'єкти господарювання, які здійснюють відновлення побутових відходів, не повинні визначатися. У такому випадку визначатимуться лише суб'єкти господарювання, які здійснюють видалення побутових відходів.

Визначення суб'єктів господарювання, які здійснюють видалення побутових відходів, має здійснюватися за розподілом обсягів побутових відходів, що надходять на об'єкти видалення в залежності від черговості операцій видалення, що викладені в позиціях D1-D15 Додатку 1 до нового закону (далі – позиції видалення): зібрані та перевезені побутові відходи з місць утворення при відсутності об'єктів відновлення відповідно до регіонального та місцевих планів управління відходами; залишок утворених побутових відходів, що не був розподілений за об'єктами відновлення через недостатність потужностей об'єктів відновлення, встановлених проектно-кошторисною документацією та дозволом на здійснення операцій з оброблення відходів, отриманого у встановленому законодавством порядку та/або у випадках визначених законодавством ліцензії на поводження з небезпечними відходами; види побутових відходів, що не підлягають відновленню; необроблений залишок побутових відходів від об'єктів відновлення.

Черговість операцій видалення може встановлюватися на побутові відходи наступним чином: першочергово повинні направлятися на здійснення операцій, що відповідають позиції D13, з подальшим направленням на здійснення операцій, що відповідають позиції D5, а також на здійснення операцій, що відповідають позиції D1 при наявності плану приведення місця розміщення відходів у відповідність з вимогами законодавства.

У разі наявності декількох об'єктів видалення для певних видів побутових відходів, обсяг направлення цих видів побутових відходів на такі об'єкти повинен здійснюватися пропорційно до проектної потужності, визначеної проектно-кошторисною документацією та дозволом на здійснення операцій з оброблення відходів, отриманого у встановленому законодавством порядку, та/або у випадках визначених законодавством ліцензії на поводження з небезпечними відходами.

З метою забезпечення належного обліку, звітності, узагальнення та аналізу інформації у сфері управління відходами новим законом на Міндовкілля України покладено обов'язок щодо створення та адміністрування інформаційної системи

управління відходами, яка має вестися у вигляді електронної бази даних.

Ведення інформаційної системи управління відходами здійснюватиметься на основі програмного забезпечення, що забезпечує його взаємодію з іншими базами даних та інформаційними системами.

Інформаційна система управління відходами складатиметься з підсистем звітності, надання адміністративних послуг і реєстрів.

Підсистема звітності забезпечуватиме отримання, аналіз та узагальнення інформації про обсяг, код та найменування, джерела утворення відходів, зміну власника відходів, онлайн-інформування про збирання, перевезення та оброблення відходів.

Підсистема надання адміністративних послуг забезпечуватиме отримання суб'єктами господарювання адміністративних послуг з видачі дозволу на здійснення операцій з оброблення відходів, ліцензії на здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами тощо.

Підсистема реєстрів складатиметься з: Реєстру дозволів на здійснення операцій оброблення з відходів; Реєстру ліцензій на здійснення господарської діяльності з управління небезпечними відходами; Реєстру письмових згод (повідомлень) на транскордонне перевезення небезпечних відходів та висновків на транскордонне перевезення відходів; Реєстру виробників продукції, щодо якої встановлено розширену відповідальність виробника; Реєстру організацій розширеної відповідальності виробника; Реєстру суб'єктів господарювання у сфері оброблення відходів; інших реєстрів, визначених законодавством.

Інформація та дані, що містяться в підсистемі реєстрів, крім випадків, встановлених законом, є відкритими та оприлюднюються у встановленому порядку у формі відкритих даних.

Порядок створення та адміністрування інформаційної системи управління відходами, порядок ведення реєстрів буде розроблено та затверджено Кабінетом Міністрів України.

Доступ до інформації, що міститься в інформаційній системі управління відходами, здійснюватиметься через офіційний веб-сайт центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері управління відходами, відповідно до законодавства.

Висновки та пропозиції. Результатами здійсненого дослідження є напрацювання пропозицій задля формування механізму визначення суб'єктів господарювання незалежно від форми їх власності зі здійснення діяльності щодо відновлення та видалення побутових відходів у структурі послуг з управління побутовими відходами в територіальних громадах.

Щодо майбутніх досліджень у найближчій перспективі зусилля слід направити на удосконалення процедури конкурсного відбору виконавців послуг з управління побутовими відходами.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Про управління відходами : Закон України від 20.06.2022 № 2320-IX.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2320-20#Text> (дата звернення: 25.02.2023).
2. Про житлово-комунальні послуги : Закон України від 09.11.2017 № 2189-VIII.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2189-19#Text> (дата звернення: 25.02.2023).

3. Про затвердження правил надання послуг з поводження з відходами : постанова Кабінету Міністрів України Кабінету Міністрів України №1070 від 10.12.2008. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1070-2008-%D0%BF#Text> (дата звернення: 25.02.2023).
4. Міщенко В.С., Маковецька Ю.М., Омеляненко Т.Л. Інституціональний розвиток сфери поводження з відходами в Україні : на шляху європейської інтеграції. Київ : ДУ «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку НАН України», 2013. 192 с.
5. Міщенко В.С., Виговська Г.П., Маковецька Ю.М., Омеляненко Т.Л. Удосконалення системи управління відходами в Україні в контексті європейського досвіду. Київ : Лазурит-Поліграф, 2012. 120 с.
6. Послуги поводження з побутовими відходами в громадах : практ. посіб. / О.П. Ігнатенко, Л.М. Ткачук. К. : ПМГ ГЕФ, 2019. 48 с.
7. Thanos Ioannou et al. The «A2UFood Training Kit»: Participatory Workshops to Minimize Food Loss and Waste. Sustainability. 2022. 14 (4). 2446 p.
8. Traven L., Kegalj I., Šebelja I. Management of municipal solid waste in Croatia : Analysis of current practices with performance benchmarking against other European Union member states. Waste Management & Research : The Journal for a Sustainable Circular Economy. 2018. Volume 36. Issue 8. P. 663–669.
9. Про інвестиційну діяльність : Закон України від 18.09.1991 № 1560-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1560-12#Text> (дата звернення: 25.02.2023).
10. Про державно-приватне партнерство : Закон України від 01.07.2010 № 2404-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2404-17#Text> (дата звернення: 25.02.2023).
11. Про концесію : Закон України від 03.10.2019 № 155-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/155-20#Text> (дата звернення: 25.02.2023).
12. Про співробітництво територіальних громад : Закон України від 17.06.2014 № 1508-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1508-18#Text> (дата звернення: 25.02.2023).
13. Порядок прийняття в експлуатацію закінчених будівництвом об'єктів : постанова Кабінету Міністрів України від 13.04.2011 № 461. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/461-2011-%D0%BF#Text> (дата звернення: 25.02.2023).

REFERENCES

1. The Law of Ukraine (June 20, 2022), № 2320-IX, “On waste management”, [Online], available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2320-20#Text> (Accessed 25 February 2023).
2. Law of Ukraine (November 9, 2017), № 2189-VIII, “On housing and communal services”, [Online], available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2189-19#Text> (Accessed 25 February 2023).
3. The Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine (December 10, 2008), № 1070, “On the approval of the rules for the provision of waste management services”, [Online], available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1070-2008-%D0%BF#Text> (Accessed 25 February 2023).

4. Mishchenko, V.S., Makovets'ka, Y.M., Omel'yanenko, T.L. (2013), Instytutsional'nyy rozvytok sfery povodzhennya z vidkhodamy v Ukraini: na shlyakhu yevropeys'koyi intehratsiyi [Institutional development of waste management in Ukraine: on the path to European integration], DU «Instytut ekonomiky pryrodokorystuvannya ta staloho rozvytku NAN Ukrainy», Kyiv, Ukraine.
5. Mishchenko, V.S., Vyhovs'ka, H.P., Makovets'ka, Y.M., Omel'yanenko, T.L. (2012), Udoshkonalennya systemy upravlinnya vidkhodamy v Ukraini v konteksti yevropeys'koho dosvidu [Improving the waste management system in Ukraine in the context of European experience], Lazuryt-Polihraf, Kyiv, Ukraine.
6. Ignatenko, O.P., Tkachuk, L.M. (2019), Poslugi povodzhennya z pobutovimi vidhodami v gromadah [Household waste management services in communities], PMG GEF, Kyiv, Ukraine.
7. Thanos Ioannou et al (2022), The “A2UFood Training Kit”: Participatory Workshops to Minimize Food Loss and Waste. *Sustainability*, 14(4).
8. Traven, L., Kegalj, I., Šebelja, I. (2018), «Management of municipal solid waste in Croatia: Analysis of current practices with performance benchmarking against other European Union member states». *Waste Management & Research*, vol. 36, issue: 8, pp. 663–669.
9. The Law of Ukraine (September 18, 1991), № 1560-XII, “On investment activity”, [Online], available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1560-12#Text> (Accessed 25 February 2023).
10. The Law of Ukraine (July 1, 2010), № 2404-VI, “On public-private partnership”, [Online], available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2404-17#Text> (Accessed 25 February 2023).
11. The Law of Ukraine (October 3, 2019), № 155-IX, “On the concession”, [Online], available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/155-20#Text> (Accessed 25 February 2023).
12. The Law of Ukraine (June 17, 2014), № 1508-VII, “On cooperation of territorial communities”, [Online], available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/1508-18#Text> (Accessed 25 February 2023).
13. The Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine (April 13, 2014), № 46, “On the procedure for commissioning facilities completed by construction”, [Online], available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/461-2011-%D0%BF#Text> (Accessed 25 February 2023).